

Brocki, Zygmunt

"Problematyka morska w piśmiennictwie polskim do końca XVIII wieku (zarys bibliograficzny)", Zbigniew Nowak, Gdańsk 1972 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 375-376

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nego ruchu naukowego. Indeks rzeczowy odsyła do odpowiednich numerów pozycji w zrubie głównym. Na początku umieszczone są numery pozycji towarzystw ogólnych, a następnie towarzystw specjalistycznych uporządkowane według alfabety dziedzin i zagadnień, będących przedmiotem zainteresowań danej organizacji.

Wykaz jest pierwszą publikacją mającą za zadanie przedstawić kompletny spis towarzystw naukowych w Polsce. Stanowi on jednak, jak podkreśla doc. M. Dembowska w przedmowie, propozycję haseł, które powinny wejść do *Słownika* i jako taki będzie podany ocenie zainteresowanych środowisk.

M. K.

Historia budownictwa okrętowego na Wybrzeżu Gdańskim. Praca zbiorowa pod redakcją Edmunda Cieślaka. Gdańsk 1972 Wydawnictwo Morskie ss. 817, ilustr.

Książka składa się z czterech części. Część I, autorstwa Przemysława Smolarka, przedstawia szkutnictwo Pomorza Gdańskiego we wczesnym średniowieczu (s. 9—68): główne etapy rozwoju tego szkutnictwa, najstarsze pojazdy wodne i kształtowanie się łodzi rybackich oraz statków towarowych i wojennych, typy statków w X—XIII w.

W części II zamieszczono historię produkcji okrętów od XIV do połowy XIX w. (s. 69—213). Zbigniew Binerowski pisze tu m.in. o wyposażeniu warsztatów budujących okręty oraz o organizacji i technice budowy (tu też przedstawione są typy ówczesnych okrętów), a Stanisław Gierszewski — m.in. o rozwoju produkcji i stosunkach produkcji.

W części III (s. 215—362) Czesław Wojewódka przedstawia ośrodki budownictwa okrętowego w Gdańsku i Elblągu od połowy XIX w. do drugiej wojny światowej, a Tomasz Czayka (imię tego autora podano, zarówno na stronie kontrtytułowej, jak i w spisie rzeczy, błędnie: Tadeusz) pisze o remontach i budowie okrętów w Gdyni w okresie międzywojennym.

Część IV (s. 363—784) poświęcona jest historii najnowszej: odbudowie przemysłu okrętowego w latach 1945—1949 i jego rozbudowie — do roku 1970. Część tę napisało w sumie 7 autorów.

Na s. 785—796 znajduje się zestawienie ważniejszych dat dziejów budownictwa okrętowego Wybrzeża Gdańskiego, na s. 797—810 — zestawienie ważniejszej literatury.

Z. Br.

Zbigniew Nowak: *Problematyka morska w piśmiennictwie polskim do końca XVIII wieku.* (Zarys bibliograficzny). Gdańsk 1972 Zarząd Okręgu Gdańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ss. 45.

Zarys ten opierając się na zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN rejestruje polonica (w szerokim rozumieniu tego terminu) XVI—XVIII w., które w całości lub we fragmentach poświęcone są tematyce morskiej i żeglugi rzecznej. Poszukiwania autor prowadził tylko w wybranych działach Biblioteki Gdańskiej PAN, które się wyraźnie wiążą merytorycznie z problematyką morską, co oczywiście nie gwarantuje — jak zwraca uwagę sam autor we wstępie (s. 6) — wyczerpania materiału nawet w zakresie jednego księgozbioru. Jest to więc rejestracja wstępna.

Zestawienie obejmuje 206 pozycji bibliograficznych, w tym sporo nie odnotowanych w *Bibliografii polskiej* Estreicherów (idzie tu zwłaszcza o druki wy-

konane w oficynach północnych ziem Rzeczypospolitej). Np. wśród 17 pozycji z zakresu prawa morskiego zebranych przez Z. Nowaka jest 8 rozpraw naukowych, których *Bibliografia* Estreicherów właśnie nie rejestruje (tu m.in. dysertacje S. F. Willenberga z 1720 r. o bodmerii i awarii), z 13 pozycji przyrodniczych dotyczących bursztynu — nie ma tam 5 rozprawek itd.

Z zakresu oceanografii biologicznej Z. Nowak wykazuje 8 dzieł, w tym 6 to prace najwybitniejszego w XVIII w. przyrodnika gdańskiego, Jakuba Teodora Kleina; kilka pozycji jest z zakresu oceanografii fizycznej, wśród nich nie notowana przez Estreichera rozprawa J. L. Hawenreutera z 1592 r. *De mari theses ex principio libri secundi meteorologicorum Aristotelis* [...].

Zygmunt Brocki

Władysław J. Klimkiewicz: *The Polish Petroleum Industry from its Inception to 1909*. New York 1969 Institute of East Central Europe, Columbia University, The Polish Institute of Arts and Sciences in America ss. 16, ilustr. 12.

Już od dawna dawał się silnie odczuwać brak opracowania historii polskiego przemysłu naftowego dla obcokrajowców.

Brak ten usuwa wydana obecnie praca inż. Władysława J. Klimkiewicza, b. wychowanek Oddziału Naftowego na Wydziale Mechanicznym Politechniki we Lwowie, zamieszkałego obecnie w Stanach Zjednoczonych.

Autor opracował źródłowo dawniejsze dzieje wiedzy o nafcie w Polsce, wczesne i następne dzieje polskiego przemysłu naftowego do 1909 r., podał statystykę wydobycia ropy naftowej, przedstawił rozwój polskiej techniki wiertniczej i wydobywania ropy naftowej oraz zamieścił 12 ilustracji z dawniejszych dzieł z okresu przed Ignacym Łukasiewiczem.

Pracę tę należy uznać za pożyteczną publikację z zakresu historii polskiego przemysłu naftowego, a szczególnie potrzebną dla zagranicznych pracowników nauki interesujących się dziejami polskiego przemysłu naftowego.

Do szesnastostronicowego tekstu dodano dwie strony przypisów bibliograficznych.

J. J. C.

Marian M. Drozdowski, Andrzej Zahorski: *Historia Warszawy*. Warszawa 1972 Państwowe Wydawnictwo Naukowe ss. 514, nrb. 1, wykresów 12, ilustr., mapy, plany.

Wielotomowa synteza dziejów Warszawy, przygotowywana przez Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk i Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego ukaże się jeszcze nieprędko. Tymczasem z zadowoleniem przyjąć należy wydanie publikacji M. M. Drozdowskiego i A. Zahorskiego — *Historia Warszawy*.

Książka stanowi pierwszy od kilkudziesięciu lat popularny, ale zarazem naukowy zarys dziejów naszego miasta. Składa się z dwóch części. Autor pierwszej — A. Zahorski — przedstawił historię Warszawy od jej pradziejów do powstania styczniowego włącznie. W części drugiej, pióra M. M. Drozdowskiego, omówione zostały dzieje miasta od czasów powojennych aż do współczesnych. Poszczególne rozdziały dają stosunkowo bogaty materiał informacyjny o problemach społeczno-gospodarczych, politycznych i kulturalnych. W książce uwzględniono — choć może w zbyt skromnych granicach — ważniejsze fakty z dziedziny szkolnictwa i nauki oraz z życia umysłowego Warszawy. Książkę uzupełniają krótki wykaz najważniejszej, nowszej literatury przedmiotu oraz indeks osób.